

német tárgyalásokra vonatkozó további dokumentumait lásd *uo.*, 510–526. o., valamint *Documents on German Foreign Policy*. D sorozat, 10. kötet, xxviii–xxxi. o., 11. kötet, xviii. o. Ide vonatkozó okmányokat közöl, minisztertanácsi ülések jegyzőkönyveit is beleértve, a *Magyarország és a második világháború* c. kötet, 259–306. o.

75. Horthy Miklós titkos iratai. 221–225. o. 1940. november 18–19-én Berghofban találkozott Hitler Cianóval, és azt a „titkot” súgta meg neki, hogy Horthy nacionalista étvágya kiterjed Fiuméra is. Állítólag Horthy maga kérte Hitlert, hogy vesse föl az olaszoknál Trieszt kérdését. Vö. *The Ciano Diaries*. 312–313. o.

76. Kertesz, *i. m.*, 51. o. Románia területi engedményeket tett Bulgáriának és Magyarországnak, majd miután II. Károly királyt a Ion Antonescu tábornok vezette kormány félreállította, testestül-lelkestül felzárkóztak a nemzetiszocializmus mellé. Kiléptek a Népszövetségből és a balkáni antantból, majd 1940 októberében „német tanácsadó egységeket” hívtak meg az országba, hogy segítsenek a román hadsereg kiképzésében. Befogadtak egy teljes páncélos hadosztályt, mégpedig a hálás magyarok beleegyezésével, akik maguk is hozzájárultak ahhoz, hogy „a Románia és Németország közti összeköttetési vonalak biztosítása céljából” német katonai személyek állomásozzanak a jelentősebb magyar vasúti csomópontokon. *Uo.*, 52. o.

77. Miután Hitler Münchenben tárgyalt a magyarokkal, érintkezésbe lépett II. Károly román királlyal, hogy végérvényes megoldást találjanak Bulgáriával és Magyarországgal a területi kérdésekben. A király válaszát Ion Gigurtu miniszterelnök és Mihail Manoilescu külügyminiszter személyesen adta át július 23-án Salzburgban. Károly király arra számított, hogy ha gesztust tesz a tengely irányában, elnyeri Hitler nagyrabecsülését, ezért azt indítványozta, hogy Hitler közölje a délkelet-európai általános rendezés feltételeit, és garantálja azt. Ugyanezt közölték román részről az olaszokkal is július 27-én. Ciano a következőképpen vélekedett a románokról: „Egyszerűen undorítóak. Ha kinyitják a szájukat, ömlik belőle a mézesmázos húzelkedés. Fenekednek a franciák ellen, az angolok ellen, a Népszövetség ellen. Mély megvetéssel emlegetik a versailles-i diktátumot, csöpögnek az alázattól.” Az olasz álláspont egyébként hasonló volt a Hitleréhez. *The Ciano Diaries*. 279. o. Vö. C. A. Macartney 1:414. o. A tárgyalásokra és a második bécsi döntésre nézve lásd Béla Vágó: „Le second dictat de Vienne: Le partage de la Transylvanie.” *East European Quarterly*, 5, no. 1. 1971, 47–73. o.

78. 1939 őszén a magyarok két követelést támasztottak, egy maximálisat és egy minimálisat, amelynél alább semmi esetre sem adhatják. A maximális igény úgy hangzott, hogy az 1919-ben elcsatolt 103 000 km²-ből kapjanak vissza 78 000-et. A magyarországi statisztikák szerint ezen az összterületen 4,2 millió ember élt, 50%-uk román, 37%-uk magyar és 10%-uk német. A minimális követelés 50 000 km²-re vonatkozott 2,7 millió lakossal, s ez a lakosság egyenlően oszlott meg a románok és a magyarok között. A területi kívánságot a románok és a bolgárok Dél-Dobruzdására vonatkozóan elfogadták, de a magyaroknak mindössze 14 000 km²-nyi területet akartak visszaszolgáltatni, Szatmár és Nagykároly környékét. C. A. Macartney, 1:387–388., 414. o.

79. A magyar küldöttséget Hóry András vezette, a románát Valer Pop.

80. *The Ciano Diaries*. 287–289. o.

81. C. A. Macartney, 1:422–423. o. A terület nagyságára és a lakosság lélekszámára nincs pontos adat. Vágó azt írja a 77. jegyzetben említett tanulmányában, hogy a magyarok saját bevallásuk szerint 43 046 km² területet kaptak vissza, a románok szerint viszont 42 243 km²-t. A népszámlálási adatokban is van némi eltérés, az 1930. évi